

**TÜRK YAZILI BASININDA “TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİ
ÖNÜNDEKİ ENGELLER-SORUNLAR” KONUSUNUN SUNUMU
(1995-2005)***

Yrd. Doç. Dr. Özgehan ÖZKAN**

Öz

Türkiye’nin AB’ye ortak üye olmak üzere başvuru tarihi 1959’dur. Tam üye olmak için ise 1987 yılında başvurmuştur. Tam üyelik başvurumuzdan bugüne 30 yıl geçmiştir. Diğer AB ülkelerinin tam üyelik başvuruları ile kabul edilişleri arasındaki süre 3 ila 14 yıl arasındadır. Türkiye’nin 30 yıllık bekleyişi ise içinde bulunduğumuz 2017 yılı itibariyle hala sürmektedir. Bu sebeple Türkiye ve AB arasında Türk basınına haber olan tüm konular içinde en dikkate değer olanı “Engeller-sorunlar” konusu olmalıdır. Nitekim ortada başka hiçbir ülkede yaşanmayan ciddi bir “üyeliğin bir türlü gerçekleşmemesi” durumu vardır. Türk basını Avrupa Birliği ile ilgili olarak bu konuyu okurlarına nasıl sunmaktadır? Gerek sayfalarında ayırdığı yer bakımından nicel olarak, gerekse içerik olarak konuyu yeterli, dengeli, doyurucu kısacası sağlıklı bir kamuoyu oluşmasını sağlayacak nitelikte aktarabilmekte midir? Basının konuya ne oranda yer verdiği ve konuyu işleyiş biçimi öncelikle kamuoyunda ilgi oluşması, daha sonra bilgi edinmesi, bu bilgiden hareketle fikir sahibi olması ve uzun vadede kamuoyunun oluşması basının konuyu niceliksel ve niteliksel olarak ele alış biçimi ile doğrudan ilgilidir. Bu nedenle konunun gerek sayısal veriler ile basında ne oranda yer bulduğunu tespit etmek, gerekse söylem analizi ile ne şekilde sunduğunu saptamak bu çalışmanın içeriğini oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Avrupa Birliği, basın, AB engeller, AB sorunlar.

Presentation of “Obstacles-Problems to Turkey’ Membership in European Union” in Turkish Press (1995 - 2005)

Abstract

Registration date of Turkey in EU for associate member is 1959. Turkey registered for full membership in 1987. It has been 30 years since registration for full membership. For other countries, the duration between registration in EU for full membership and permission varies between 3 and 14 years. Biding of Turkey for 30 years still continues as of the date of 2017. The most significant issue of all issues between Turkey and EU that has the value of news in Turkish press must the issue of “obstacles-problems”. As a matter of fact, there is the serious problem of “unaccomplishment of membership” that has not been

* Çalışma, 2009 yılında kabul edilen “Avrupa Birliği Sürecinde Türk Yazılı Basınının Yaklaşımı ve Avrupa Birliği’ni Sunumu” başlıklı doktora tezime dahilindeki araştırmadan yola çıkılarak hazırlanmıştır.

**Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, ozgehan8@yahoo.com.tr

experienced in any other country. Then, how does Turkish press present this issue about European Union to the readers? Can the press convey the issue both quantitatively in the sense of space in the columns; and adequately, balanced, satisfyingly; in short in a way that would form a healthy public opinion in the sense of content? In order to inform the public and then create a full awareness in public, the evaluation of the media about this subject quantitatively and qualitatively is very important. Therefore it is necessary to determine how this subject takes place in media in means of numerical data and also determine by speech analysis how the subject is submitted to the public.

Keywords: European Union, press, EU obstacles, EU problems.

Giriş

Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET) kurulmasından bir yıl sonra, 31 Temmuz 1959 tarihinde Topluluğa resmen ortaklık başvurusunda bulunmuştur. Demek ki içinde bulunduğumuz 2012 yılı itibariyle Türkiye'nin tam üyelik hedefine ulaşmayı beklediği 53 yıllık bir ilişki söz konusudur. Türkiye, AB'ye başvuran ülkeler arasında sürecin en uzun sürdüğü (sürmekte olduğu) ülkedir.

AB'ye tam üye olma hedefi, Türkiye'nin yarım asrı geçen bir devlet politikasıdır. AB'ye üye olma yolunda yapılan düzenlemeler ve gerçekleşirse tam üye olunması, ülkenin gerek iç işlerinde, günlük yaşamında; gerekse uluslararası alanda atacağı adımlar konusunda belirleyici olacak siyasi, sosyal, ekonomik yönleri olan kapsamlı bir süreçtir.

Eğitim, sağlık, çevre, spor, tarım, teknoloji, basın, veterinerlik, bitki sağlığı, balıkçılık, ulaştırma, enerji, vergilendirme, istihdam, yargı ve temel haklar, adalet, özgürlük, güvenlik, bilim ve araştırma, tüketici sağlığının korunması, dış güvenlik ve savunma gibi ulusal ve uluslararası sahada akla gelebilecek tüm alanları kapsayan bir düzenlemeler bütünü ifade eden AB'ye tam üye olmak ya da bu süreçte bulunmak Türkiye için tartışmasız büyük önem taşımaktadır. Başlangıçta yalnızca ekonomik işbirliği amacıyla kurulan birlik, zamanla kapsamını, etki alanını genişletmiştir. "Avrupa yeni bin yıla siyasal bir birlik olma yolunda önemli bir olgunluk sınavıyla başladı" ve bu durum üye ülkelerin Birlik bağlamında belli yetkilerinin devredileceği anlamına gelmektedir (Çelebi, 2002, 47).

Türkiye için belirleyiciliği ve önemi bu denli kapsamlı olan bir süreçten toplumun haberdar olması ise ancak basın yolu ile mümkündür. Bu nedenle basının AB sürecini yansıtış biçimi, kamuoyunun konu ile ilgili olarak şekillenmesinde doğrudan etkilidir. "Medya ya belirli bir konuyu ya da belirli konuları sürekli haber haline getirerek gündemde tutmaktadır. Böylece kamuoyunun o konuya karşı ilgisi artmaktadır" (Saf, 2002, 141). Kamuoyunun oluşması işte bu temelde, edinilen bilgiler temelinde gerçekleşmektedir. Basın

aracılığı ile basının konuya nitel ve nicel olarak yer veriş biçimine göre konuya ilgisi uyanan toplum, basın aracılığı ile AB ile ilgili bilgi edinecektir. Bu bilgi üzerinden fikir sahibi olmakta ve uzun vadede de kamuoyu oluşmaktadır. “Kitle iletişim araçlarının bugün her zamankinden fazla güce sahip olduğunu düşündürecek göstergeler vardır” (Alemdar, 1999, 18).

Türk basını denildiği zaman standart, homojen bir yapı söz konusu değildir elbette. Gazeteler “Fikir gazeteleri” ve “Kitle gazeteleri” olmak üzere iki ana çizgide yayınlanmaktadır. Kitle gazeteleri, gazetecilik dışında da geniş bir sahada ticari faaliyetleri olan büyük işletmelerin bünyesinde yer almaktadır. İdeolojik olarak da belli bir kesime değil, tüm topluma, tüm fikirlere yönelik yayın yapan “Tarafsız” yayınlar olduklarını beyan etmektedirler. Fikir gazeteleri ise basın ve yayıncılık dışında ticari faaliyetleri bulunmayan, ideolojik olarak ise belli görüşteki okura hitabeden, bu çizgiyi de açıkça ifade etmelerinden dolayı belki de kitle basınına göre daha “tarafsız” yayınlardır. Çünkü okur gazeteyi nasıl bir çizgide, içerikte olduğunu bilerek almaktadır.

AB ile ilgili olarak kamuoyunun şekillenmesinde çıkış noktası teşkil eden ve yukarıda sözü edilen basın özelinde, daha geniş kitleye ulaşması bakımından olası etkisinin daha yüksek olması beklenen kitle basını konuyu okurlarına gerek diğer haber konuları arasında kapladığı yer olarak ne oranda işlemektedir ve haber içerikleri yönünden ne şekilde sunmaktadır?

Çalışmanın amacı, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne tam üyelik süreci önünde gerek Yurt içi akademisyen, bürokrat, hukukçu gibi kanaat önderlerinin söylemleri ile aktarılan ve basına yansıyan; gerekse AB içi farklı kademe ve organlardaki yetkililerin söylemlerinden basına yansıyan engel ve sorunların neler olduğu ve bunların olumlu mu, olumsuz mu, yoksa tarafsız mı sunulduğunu ortaya çıkartmaktır. Başka bir ifade ile kamuoyunun bu konu dâhilinde basın aracılığı ile ne yönde oluşturulmaya çalışıldığı tespit edilmeye çalışılacaktır.

Araştırmada 1995-2005 yılları arasını kapsayan 11 yıllık süreçteki tüm AB haberleri analize tabi tutulmuştur. Araştırma yapılırken bu konu dâhilinde çıkan haberlerin başlıca şu konu başlıkları dâhilinde sınıflandığı tespit edilmiştir:

-AB sürecinde gelişmeler (yapılan çeşitli toplantılar, karşılıklı resmi ziyaretler, gibi gelişmeleri içeren konular),

-Siyasi sorunlar (Kıbrıs gibi, azınlıklar gibi siyasi içerikli sorunları içeren konular),

-Türkiye ile ilgisi olmayan AB haberi (Türkiye ile doğrudan ilgisi olmayan, AB’nin kendi içinde yaşanan gelişmeleri içeren konular),

-Neler değişecek (Tam üye olunması halinde Türkiye’de günlük yaşamda ne gibi değişiklikler olacağına dair bilgi veren konular)

-Yapılması gerekenler (süreçte gerek Türkiye’nin, gerekse AB’nin yerine getirmesi gereken düzenlemeleri içeren konular),

-AB süreci ile ilgili görüşler (gerek alanında uzman akademisyenler, gerek bürokratlar gerekse yine alanında uzman gazeteciler gibi kanaat önderi tabiri edilen kişilerin açıklamalarını içeren konular),

-Engeller-sorunlar (AB sürecini yavaşlatan çeşitli engelleri ve sorunları içeren konular) gibi geniş bir yelpazeye dağılan meseleler gazetelerin AB ile ilgili haberlerini oluşturmaktadır.

Bu araştırmada yukarıda tespit edilen konu başlıkları içinde son sırada belirtilen “Türkiye’nin AB üyeliği önündeki engeller-sorunlar” konulu haberler incelenecektir. Bu makale dâhilinde bu kadar geniş bir örnekleme yer vermek mümkün olmadığı için tüm AB haberleri içinde “Türkiye’nin AB üyeliği önündeki engeller-sorunlar” konusunu işleyen haberler ve bu haberler içinden seçilen örnek haberlere yer verilecektir. Bu konu başlığı Türkiye’nin yarım asrı geçen süredir gerçekleşmesi beklenen ama bir türlü gerçekleşmeyen tam üyelik hedefini geciktiren, engelleyen sorunları konu edinen haberleri ifade etmektedir. Araştırmanın amacı, kamuoyu belirleme gücü bulunan basının “Türkiye’nin AB üyeliği önündeki engeller-sorunlar” konusunu gerek nicel gerekse nitel olarak ne şekilde sunduğunu tespit etmektir. Araştırmada öncelikle dayandığı kuramsal çerçeve hakkında kısa bir bilgi verilecektir. Daha sonra gerek niteliksel (söylem analizi), gerekse niceliksel analizinin ne şekilde yapıldığı açıklanacaktır. Bunu araştırma kısmı takip edecektir. Araştırma sonucundan elde edilen veriler üzerinden yapılan değerlendirme ise sonuç kısmında yer almaktadır.

1. Kuramsal Çerçeve

Araştırma, gazetelerin, üretim maliyetlerini karşılayarak kâr elde edebilmek için gereksinim duydukları kaynaklar (ekonomik ve siyasi güç odakları) ile ilişkilerine bağlı olarak içeriklerini oluşturduğu tezini savunan ekonomi politik yaklaşıma dayanmaktadır. "Ekonomi politik bakış açısını diğerlerinden ayıran şey, kamusal iletişimin tam da simgesel ve ekonomik boyutları arasındaki etkileşime odaklanmış olmasıdır" (İrvan, 2002, 60).Gerek kredi ve teşvikler sağlama bağlamında siyasi iktidarlar ile, gerekse ilan ve reklam verme bağlamında ekonomik güç odakları ile olan bağımlılık ilişkisi, basın içeriklerine yansımakta ve haberin sunuş biçimi bu perspektifte şekillenmektedir. "Medya konusundaki ekonomi politik yaklaşım, toplumdaki iktidar sahipliğinin ve güç odaklarının oluşumunu sağlayan sosyo-ekonomik ve sosyo-politik yapının medya üzerindeki belirleyiciliğini inceler" (Çaplı, 2002, 17). Ayrıca gazetenin sadece basın alanında çalışmayıp diğer sektörlerde de faaliyet gösteren dev ticari yapıların bir parçası olması, güç odakları ile olan karşılıklı bağımlılık ilişkisini arttırmaktadır. Bu durum, okurların gazetecilik mesleğinde idealize

edilen tarafsız, tüm taraflara eşit mesafede duran, kamu yararı dışında hiçbir çıkar ilişkisi gözetmeksizin oluşturulmuş haber içeriğine ulaşmasının çok zor olduğu anlamına gelmektedir. Basının, ekonomik olarak kendi kendine yeten bir yapıda olmaması, birinci görevi ve sorumluluğu olan okurlarını doğru, tam, olabildiğince tarafsız bilgilendirme işlevini olması gerektiği şekliyle yerine getirememesine neden olmaktadır. "Belli görüşler kitle iletişim araçları tarafından meşru kılınırken, diğerleri de gayri meşru kılınmaktadır" (Parenti, 1993, 24). Bu durum, Avrupa Birliği sürecine ilişkin olarak ele alındığında, okurların ülkenin uluslararası sahada ve iç işlerinde konumlanışında belirleyiciliği yüksek bir konu hakkında doğru bilgilendirilemeyeceği ve bunun sonucunda da kamuoyunun doğru şekillenmeyeceği sonucu ortaya çıkacaktır. "Ticarileşme kaygısı, özellikle habercilik alanında büyük düşüşe neden olmuştur. 'sulandırılmış bilgilendirme' olarak adlandırabileceğimiz haberin niteliğinin giderek düşmesi, (...) haberde niteliksel anlamda önemli bir gerileme yaşatmıştır" (Bayraktaroğlu, Uğur, 2011,16).

2. Araştırma Yöntemi

Türk yazılı basınının Türkiye'nin AB'ne tam üyelik sürecinde karşılıklı yapılması gerekenler konusunu ne şekilde sunduğunu ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmada konunun gazete içinde ve diğer AB haberleri içinde ne oranda yer tuttuğunu ortaya koyan st/cm hesabına dayanan niceliksel analiz ile, haberin lehte/aleyhte/nötr olma durumunu ortaya koyan söylem analizi bir arada yapılmaktadır.

2.1. Niteliksel Analiz

Araştırmada, gazetelerin AB ile ilgili lehte, nötr ya da aleyhte olmak üzere nasıl bir yaklaşım sergilediklerini saptamak üzere söylem analizi yönteminden yararlanılacaktır. "Söylem bir meta-eylemdir ve ideoloji, bilgi, diyalog, anlatım, beyan tarzı, müzakere, güç ve gücün mübadelesiyle eyleme dönüşen dil pratiklerine ilişkin süreç/lerdir" (Cevizci, 2000, 76). Niteliksel analizin amacı, haberin AB için lehte, aleyhte ya da nötr olma durumunu tespit etmektir. Gazetenin yaklaşımını tespit ederken örneğin üyelik süreci ile ilgili olarak değiştirilmesi gereken bir kanun maddesi haber metni haline getirilirken "AB dayatması" ifadesi kullanan bir gazete ile "Türkiye'nin ev ödevi" ifadesini kullanan bir gazetenin olaya ne kadar farklı yaklaştıkları ve ne yönde bir "ön kabul" ile okuru bilgilendirdikleri detayda gizli olan tavrı ve duruşu yansıtmaktadır. Haber metninde "Türkiye Avrupa Birliği'nin bir parçası olmalı" mesajı mı verilmektedir? Birlik, olumlu ve mutlaka dâhil olunması gereken, bu yolda gereken her türlü uyumun gösterilmesi şart olan, mutlak bir hedef olarak mı temsil edilmektedir? Eğer bu şekilde bir mesaj iletiyor ise bunun gerekçeleri olarak neler sunulmaktadır?

Yukarıdaki yaklaşımın aksine haber metninde "Türkiye Avrupa Birliği rotasını bırakmalı" mesajı mı verilmektedir? Türkiye ile AB arasındaki yaklaşık

40 yıllık zorlu süreci, AB'nin bir oyalaması, hiçbir ülkeden talep edilmeyen ve kişilik haklarına bir saldırı sayılabilecek tavizler isteyen bir birlik olarak mı temsil edilmektedir sorusuna yanıt bulunması amaçlanmaktadır.

2.2. Niceliksel Analiz

Araştırmanın niceliksel kısmı ise st/cm hesabına dayanmaktadır. Böylece gazetenin AB ile ilgili haberlere ve AB ile ilgili haberler içinde "Türkiye'nin AB üyeliğinin önündeki engeller-sorunlar" konusuna ne oranda yer verdiği ortaya çıkartılacaktır.

2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini kitle gazetesi tabir edilen ve tirajları yüksek olan, daha geniş bir kitleye ulaşma imkânına sahip olan Hürriyet ve Sabah gazetelerinin 1995-2005 yılları arasını kaplayan 11 yıllık süreçten seçilen sayıları oluşturmaktadır. 11 yılda yayımlanan gazetelerin tamamını incelemek araştırmanın sınırlarını aşan büyüklükte olacağından, olabildiğince tarafsız ve ortalamayı doğru yansıtacak bir sınırlamaya gitmek şarttır. Bu çalışmada sınırlama şu şekilde yapılmıştır:

Bir yılı oluşturan 12 ayın her birinden 1 gün belirlenmiştir. Ocak ayından seçilen 1 gün, şubat ayından seçilen 1 gün... gibi. Böylece her yıl için 12 gün seçilmiştir. Bu da 11 yıl için toplam 132 gün etmektedir. Bu sayı 4 gazete için düşünüldüğünde 528 nüsha gazete araştırmaya dâhil edilmiştir. Her bir aydan seçilen söz konusu 1 gün ise şu şekilde belirlenmiştir: Haftanın her gününü eşit şekilde örnekleme dâhil edebilmek için 1995 yılı için ocak ayının ilk pazartesi, şubat ayının ikinci salı, mart ayının üçüncü çarşamba günü... şeklinde günler dağıtılmıştır. 1996 yılında ise bu sefer salı gününden başlanmıştır. 1997 yılında Çarşamba gününden başlanmış ve bu sistem ile devam edilerek örneklem oluşturulmuştur. Amaç, haftanın tüm günlerini belirli noktalarda yığılma yapıp, belirli günleri görmezden gelerek sağlıklı bir yansıtmaya meydan vermeden, olabildiğince adil bir dağılım sağlamaktır. Doktora tezinden hareketle hazırlanan bu çalışmada incelenen konu olan "Türkiye'nin olası AB üyeliği hakkında düşünceler" olduğu için, yalnızca bu konu dâhilindeki örnek haberlerden tesadüfi örneklem yolu ile seçilen haberler seçilmiştir.

3. Araştırma

Araştırma dâhilinde iki kitle gazetesi olan, başka bir ifade ile fikir gazetelerine oranla daha çok insana ulaşma imkânı bulunan Hürriyet ve Sabah gazeteleri hem niceliksel (st/cm hesabı) hem de söylem analizine tabi tutulacaktır.

4.1. Hürriyet Gazetesi

Bütün Avrupa Birliği Haberlerinin Gazete Geneline Oranı: % 0,3

Bütün Avrupa Birliği Haberleri İçinde “Engeller-sorunlar” Konusunun Diğer Avrupa Birliği Haberlerine Oranı: % 3

Haber

14 Aralık 1997 Pazar

Başlık:

Atina’dan vize ambargosu

Haber:

Avrupa Sınır Birliği Anlaşması'na (Schengen) geçtiğimiz hafta içinde katılan Yunanistan'ın, “Türk vatandaşlarına verilecek AB vizesine, Atina’nın onay vermesini” önerdiği ve bu yolla yeni bir oyun hazırladığı bildirildi.

İngiliz Financial Times Gazetesi’nin haberine göre, bir Yunanlı diplomat, Yunan hükümetinin önerisini şöyle özetledi:

“Bir Türk vatandaşı, AB üyesi ve Schengen Sistemi’ne dahil bir ülkeden vize almak için o ülkenin konsoloslughuna başvuracak. Bu başvuru, onay için Atina'ya gönderilecek. Vizenin verilir verilmeyeceğine ilişkin nihai kararı Atina verecek...” Bazı AB üyesi ülke yetkilileri, Yunanistan'ın önerisine, Schengen Anlaşması'na darbe indireceği ve Türkiye ile Gümrük Birliği Antlaşması'nı olumsuz etkileyeceği gerekçesiyle karşı çıkıyorlar. Gazeteye göre bir AB yetkilisi, önerinin ‘Türkiye ile ilişkilerde ipleri daha da gereceğini’ söyledi.

İngiltere ve İrlanda'nın katılmadığı Schengen Anlaşması, AB ülkeleri arasında sınırların kontrolünü kaldırıyor. Örneğin, anlaşmaya dâhil bir AB ülkesinden alınan vize, 13 AB ülkesi için geçerli oluyor.

Analiz:

Haber, Türkiye’nin AB sürecinin Yunanistan tarafından “türlü oyunlar” ile engellendiğine yönelik bilgiler aktarır içeriktedir. Ancak bununla birlikte AB’nin de Yunanistan’ın engellerine karşı çok sıkı durduğu ve tarafsız olduğuna dair destekleyici bir ifade yoktur. Tam tersine “Bir AB yetkilisi” kaynak gösterilerek aktarılan şu ifade “Türkiye ile ilişkilerde ipleri daha da gereceğini..’ AB ile Türkiye arasında iplerin zaten gergin olduğunu ve daha da gerilme ihtimali olduğuna yönelik ön kabulü aktarmaktadır.

Haber

14 Mart 1998 Cumartesi

Haber:

Türkiye'nin önceki gün Londra'da yapılan Avrupa Konferansı'na katılmaması Avrupa basınında geniş yankı buldu. Alman Tagesspiegel gazetesi başmakalesinde Başbakan Mesut Yılmaz'ın Londra'daki toplantıya

katılmamasını doğru bir davranış olarak nitelendirirken, İngiliz basını 'Konferans Türkiye'nin gölgesinde kaldı' yorumunu yaptı.

Der Tagesspiegel:

'Başbakan Mesut Yılmaz gereksiz yere Alman dış politikasına Hitler benzetmesi yaparken, Londra'daki toplantıya katılmamakla yerinde bir tavır sergiledi' dedi. Gazetenin yorumu şöyle; "Türkiye'nin Londra'ya davet edilmesi zaten bir teselli niteliği taşıyordu. Ama Türkiye artık nezaket gösterilerine, pişmanlıklara kulak asmıyor. Avrupa'nın bundan böyle, Türkiye'yi istismar etmediğini, politik açıdan da ciddiye aldığını sözlerle değil, davranışlarla göstermesi gerekiyor. Gümrük birliği sayesinde, Türkiye'de Avrupa için kocaman bir pazar açıldı, ama Türk ekonomisinin bundan doğan kaybını önleyecek ödemeler, Yunan vetosu yüzünden yapılamıyor. Avrupa bu duruma göz yummamalı. Batı Türkiye'ye Müslüman kimliği yüzünden dışlanmadığını kanıtlamak zorundadır".

The Independent:

AB'nin Türkiye'ye kapılarını kapatma nedenlerini ayrıntılarıyla inceleyen gazete, "Bizans'ın surlarına tırmanan Ulubatlı Hasan'ın uzun gölgesi Avrupa'nın üzerine düştü" yorumunu yaptı. AB'nin modern, demokratik ve laik ilkeleri benimsemiş ve yüzünü Batı'ya dönmüş Türkiye'yi, insan hakları standartlarının düşük olması nedeniyle tam üyelik müzakerelerinden dışladığını belirten gazete, "Türkiye'ye şans tanınmalı" dedi.

The Guardian:

"Eski kan davaları, İngiltere Başbakanı Tony Blair'in yeni Avrupa'sına gölge düşürdü" diyen gazete, Kosova kriziyle birlikte, Türk-Yunan ve Kıbrıs sorununun Avrupa Konferansı'na gölge düşürdüğüne işaret etti.

The Times:

"Türkiye ikilemi, AB'deki tartışmaları alevlendiriyor" yorumunu yapan The Times, "Londra zirvesi, Kıbrıs ve Türk sorunun bulutları altında kaldı" dedi.

İtalyan Corriera della Sera ve İspanyol El Pais Gazeteleri ise özel olarak Türkiye'nin katılımı için düzenlenen Avrupa Konferansı'nın Türkiye'nin katılmaması nedeniyle içinin boşaldığına dikkat çektiler. Corriera della Sera, Avrupa Konferansı için 'Boş edebiyat zirvesi' tanımını kullandı.

Analiz:

Haberde, Avrupa basınında yer alan haberlerdeki çeşitli ayrıntılardan öne çıkan ana fikir olarak "Avrupa'nın Türkiye'yi belirsiz bir gelecekte kesin olmayan bir üyelik için oyaladığı" tezi ağırlık kazanmaktadır. Buna dayanarak olarak öne çıkan unsurlar ise Türkiye'nin Müslüman kimliği, Türkiye'deki insan

haklarının sorunlu olduğu gibi konulardır. Haberi okuyan okurda Birlik ile ilgili umutsuzluk ve AB fikrinden uzaklaşma oluşması kaçınılmaz görünmektedir.

Haber

14 Aralık 1997 Pazar

Başlık:

Atina'dan vize ambargosu

Haber:

Avrupa Sınır Birliği Anlaşması'na (Schengen) geçtiğimiz hafta içinde katılan Yunanistan'ın, "Türk vatandaşlarına verilecek AB vizesine, Atina'nın onay vermesini" önerdiği ve bu yolla yeni bir oyun hazırladığı bildirildi.

İngiliz Financial Times Gazetesi'nin haberine göre, bir Yunanlı diplomat, Yunan hükümetinin önerisini şöyle özetledi:

"Bir Türk vatandaşı, AB üyesi ve Schengen Sistemi'ne dahil bir ülkeden vize almak için o ülkenin konsoloslukuna başvuracak. Bu başvuru, onay için Atina'ya gönderilecek. Vizenin verilip verilmeyeceğine ilişkin nihai kararı Atina verecek..."

Bazı AB üyesi ülke yetkilileri, Yunanistan'ın önerisine, Schengen Anlaşması'na darbe indireceği ve Türkiye ile Gümrük Birliği Antlaşması'nı olumsuz etkileyeceği gerekçesiyle karşı çıkıyorlar. Gazeteye göre bir AB yetkilisi, önerinin 'Türkiye ile ilişkilerde ipleri daha da gereceğini' söyledi.

İngiltere ve İrlanda'nın katılmadığı Schengen Anlaşması, AB ülkeleri arasında sınırların kontrolünü kaldırıyor. Örneğin, anlaşmaya dahil bir AB ülkesinden alınan vize, 13 AB ülkesi için geçerli oluyor.

Analiz:

Haber, Türkiye'nin AB sürecinin Yunanistan tarafından "türlü oyunlar" ile engellendiğine yönelik bilgiler aktarır içeriktedir. Ancak bununla birlikte AB'nin de Yunanistan'ın engellerine karşı çok sıkı durduğu ve tarafsız olduğuna dair destekleyici bir ifade yoktur. Tam tersine "Bir AB yetkilisi" kaynak gösterilerek aktarılan şu ifade "Türkiye ile ilişkilerde ipleri daha da gereceğini..' AB ile Türkiye arasında iplerin zaten gergin olduğunu ve daha da gerilme ihtimali olduğuna yönelik ön kabulü aktarmaktadır.

4.2. Sabah Gazetesi

Bütün Avrupa Birliği Haberlerinin Gazete Geneline Oranı % 0.5

Bütün Avrupa Birliği Haberleri İçinde "Engeller-Sorunlar" Konusunun Diğer Avrupa Birliği Haberlerine Oranı % 10

Haber

3 Nisan 2004 Cumartesi

Başlık:

AB'den çifte güvence

Haber:

Ankara'nın Kıbrıs'ın iki kesimliliğinin garanti altına alınması için şart koştuğu "AB birincil hukuk" garantisi için AB Komisyonu Başkanı Prodi iki alternatifli formül geliştirdi. Anlaşmaya AB'nin yıllık bütçesine ya da Bulgaristan ve Romanya'nın üyelikleriyle ilgili karara ek madde olacak. Böylece üye ülkelerin parlamentolarında onaylanacak.

Referandum sonucu Birleşik Kıbrıs'ın AB'ye üye olmasını sağlayacak Kıbrıs Anlaşması'nın AB'nin birincil hukuku haline getirilmesi için Avrupa Komisyonu'ndan çifte güvence geldi. Avrupa Komisyonu, Kıbrıs'ta varılacak anlaşmanın, AB üyesi ülkelerin parlamentolarından "veto yemeden geçmesi" için iki önemli kararın eki haline getirme sözü verdi. Bürgenstock'taki Kıbrıs müzakerelerinde de hazır bulunan güvenilir kaynaklardan alınan bilgiye göre, Türk tarafı Annan Planı üzerinde müzakerelerde en önemli unsur olarak çözümün sağlanması halinde, varılacak anlaşmanın AB'nin birincil hukuku olup olmayacağı üzerinde durdu. Bu konuda hem Bürgenstock'ta yapılan müzakerelerde bulunan Avrupa Komisyonu'nun Genişlemeden Sorumlu Komiseri Gunther Verheugen, hem de sürekli telefon teması sağlanan Avrupa Komisyonu Başkanı Romano Prodi ile yapılan görüşmeler sonrasında bu konuda bulunan formül şöyle çalışacak:

İşte formül bu;

1- Bürgenstock'ta yapılan görüşmeler sırasında Kıbrıs'taki iki toplumun liderlerine Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan bir mektup müsveddesi gönderildi.

2- İki toplumun liderinin Kıbrıs'taki referandumdan evet çıkması halinde imzalayarak AB Komisyonu'na geri göndermeleri istenen müsvedde mektupta, "Birleşik Kıbrıs'ın kurulmasını sağlayan anlaşma ile ilgili uyum senedinin çıkarılması" talep ediliyor.

3- Buna göre, 1 Mayıs tarihinde Birleşik Kıbrıs'ın üye AB'ye üye olmasıyla birlikte AB Komisyonu uyum senedini açıklayacak.

4- AB Komisyonu Kıbrıs anlaşmasının, AB'nin birincil hukuku olarak üye ülkelerin parlamentolarından çıkarılması için hazırlık yapacak.

5- Bu hazırlık iki şekilde olacak. Bunlardan ilki; AB Bütçe Kararının parlamentolardan çıkarılması sırasında buna bir madde olarak eklenmesi. İtirazla karşılaşıldığı takdirde hazırlanan. İkinci alternatifte göre önümüzdeki

yıldan itibaren Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye katılım protokolleri üye ülkelerin parlamentolarına gönderilirken, Birleşik Kıbrıs Anlaşması da buna ek yapılacak. Böylece, anlaşmanın veto yemesinin önüne geçilecek. Çünkü, anlaşmaya hayır denilmesi, AB dönem bütçesinin reddine veya Bulgaristan-Romanya'nın Katılım Antlaşmalarının onaylanmamasına yol açacak. Böylece Kıbrıs Anlaşması da rahatlıkla AB üyesi ülkelerin parlamentolarından geçecek.

Analiz:

Haberin başlığı "AB'den çifte güvence" dir. Buna göre AB, Kıbrıs Antlaşması'nın üyelerinden veto yememesi için (bu cümlede sanki AB başka, AB üyeleri başka birimlermiş gibi bir anlatım da vardır. Veto yapma etme olasılığı olanlar da AB dışında bir birim değildir) kararı ya bütçeye, ya da Bulgaristan-Romanya kararına eklemeye söz verdi denilmektedir. Haber bu bilginin inandırıcılığını arttırmak için bilginin kaynağı olarak "güvenilir kaynaklardan alınan bilgiye göre" diyerek, AB adına okuruna adeta güvence vermektedir. Haber, söz konusu formülün detayları ile devam etmektedir.

Nötr haberler içinde üçüncü sırayı %19 oran ile AB sürecinde Türkiye'nin önüne engel olarak konan konular ve süreçte yaşanan çeşitli sorunları, aksaklıkları aktaran haberler almaktadır. Bu konular bağlamında AB'nin olumlu içerikte sunulmasına aracılık eden detayları şu şekilde değerlendirmek mümkündür:

Türkiye ile AB arasında din ve kültür farkı, Türkiye'nin üyeliğinin Hristiyan kültürünü zayıflatma ihtimali, AB'nin Türkiye'yi finanse etmedeki zorluğu, Avrupa'nın Hristiyan değerleri üzerinde varolması gibi unsurları Türkiye'nin AB üyeliği önündeki ciddi engelleri de sunan haberde başlığa çekilen ve ön plana çıkartılan unsur, metinde daha az yer almasına ve daha soyut ifadeler olmasına rağmen "demokratik bir İslâm ancak Türkiye'de doğabilir" gibi olumlu içerikteki mesajlardır.

Haber

21 Şubat 1996 Çarşamba

Başlık:

AB, Yunanistan'la pazarlık yapıyor

Haber:

Avrupa Birliği, Gümrük birliği çerçevesinde Türkiye'ye yapılacak mali yardımın ilk dilimini bloke etmemesi için Atina'ya yoğun baskı yapıyor.

AB Dönem Başkanı İtalya, Türkiye'ye mali yardım konusunu, 26 Şubat'ta yapılacak Bakanlar Konseyi toplantısında "tartışılmadan onaylanacak" konular arasına aldı. Ancak, Atina'nın itiraz ederek, Türkiye'ye yardım konusunun

tartışılmasını istemesi bekleniyor. Atina'nın bu tutumunun, birlik içinde yoğun bir çekişmeye yol açacağı belirtiliyor.

Zira başta İngiltere ve Fransa olmak üzere, topluluğun çok sayıda üyesi, Türk-Yunan sorunları yüzünden Ankara-AB ilişkilerinin olumsuz etkilenmesini istemiyor. Üst düzey bir yetkili, şu anda durumun ortada olduğunu belirterek, "her şeyin, birlik üyeleri arasındaki bilek güreşinin sonucuna göre belirleneceğini" ifade etti.

Analiz:

Haberde, Türkiye'ye yapılması öngörülen mali yardımı Yunanistan'ın bloke etmemesi için AB'nin yoğun çaba harcadığı anlatılmaktadır. "Topluluğun çok sayıda üyesi, Türk-Yunan sorunları yüzünden Ankara-AB ilişkilerinin olumsuz etkilenmesini istemiyor" denilerek Yunanistan hariç tüm AB'nin Türkiye'ye olumlu yaklaştığı, ilişkileri bozan unsurun Yunanistan olduğu mesajı verilmektedir. Haber, AB içinde Yunanistan'ın politikası nedeniyle yaşanan gelişmeleri aktarmaktadır. Bu yönüyle elbette nötr bir haberdir. Ancak AB'nin büyük kısmının Türkiye-AB ilişkilerinin bozulmasını istemediği bilgisinin kaynağı belirtilmediğinden bunu AB yanlısı bir yaklaşım olarak değerlendirmek mümkündür.

AB- haberler içinde ikinci sırayı %27 oran ile süreçte Türkiye'nin önüne çıkan engeller ve gerek Türkiye gerekse AB tarafından kaynaklanan çeşitli sorunları aktaran haberler almaktadır.

Bu konular bağlamında AB'nin olumsuzlandığı noktaları şu şekilde değerlendirmek mümkündür:

İngiliz Independent Gazetesi'nde Türkiye'nin AB üyeliği önündeki engeller insan hakları, Kıbrıs sorunu, Kürt sorunu, Türk İslâm kültürüne karşı modern Avrupa kimliği gibi unsurlar olarak sayıldıktan sonra Türkiye "Ulubatlı Hasan" olarak sembolize edilmiş ve Türkiye ve Avrupa'nın uyumlu olmak bir yana, birbirinin tamamen zıddı, "öteki"si olduğuna gönderme yapılmıştır.

Gazete, Türkiye ile ilgili böyle olumsuz tablo çizen bir haberi alıntılama tercihi yaparak AB'nin okur nezdinde olumsuzlanmasına aracı olmuştur. Nitekim bu haberi alıntılama yapan gazeteler de bulunmaktadır.

Avrupa Parlamentosu Başkanı Josep Borrell'in Türkiye'nin hem nüfus hem de alanın çok büyük olması, kırsal kesimlerdeki fakirlik, İslâm değerler ve Avrupa değerleri arasındaki uyumsuzluk, Türkiye'nin Irak gibi sorunlu komşuları olması gibi engeller nedeniyle AB üyeliğinin olamayacağına yönelik haber, başlı başına "Türkiye AB üyesi olamaz" tezini savunur niteliktedir.

Financial Times başyazarı Martin Wolf'ün Türkiye'nin nüfus ve coğrafya olarak çok büyük olması, AB'de işsizliğin artması ve Türkiye'nin çok fakir bir ülke olması, Türkiye'nin ne Avrupalı, ne de Ortadoğulu olması, Avrupa'nın

Hristiyan değerleri üzerine kurulu olması gibi engelleri dile getirdiği haber, zaten bir röportajdır ve gazete özgür iradesi ile bu AB ile ilgili umutsuzluk yaratan görüşleri okuruna duyurmaktadır.

Haberde yazara sorulan “Avrupa sorunları ertelemek için Türkiye'yi günah keçisi olarak mı seçiyor? Neden diğer aday ülkeler gibi davranmıyor?” ve benzeri sorular AB'nin Türkiye'ye diğer aday ülkelerle eşit davranmadığının bir ön kabulünü yansıtmaktadır.

Haber

5 Aralık 2004

Başlık:

Türkiye öyle büyük ki AB'dekiler cüce kalıyor

Spot:

Avrupa Parlamentosu Başkanı, Türkiye'nin hem nüfus hem de alanın çok büyük olmasının endişe yarattığını söyledi, "Bu büyüklük AB ülkelerini cüce yapıyor" dedi.

Haber:

Avrupa Parlamentosu Başkanı Josep Borrell, Türkiye için olumsuzlukları anlatırken, büyüklüğe dikkat çekerek, Türkiye'nin büyüklüğünün, AB ülkelerini 'cüce ülkeler'e dönüştürdüğünü söyledi. İKV ve TOBB tarafından düzenlenen "Kritik Karar Eşiğinde Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri" konulu konferansta konuşan Borrell, Türkiye'nin olumlu olumsuz yanlarını anlattı. Türkiye'nin hem nüfus hem de alan açısından çok büyük olduğunu belirten Borrell, şöyle konuştu: “Bu büyüklük pek çok AB ülkelerini küçük cüceler haline getirmekte ve entegrasyonu zorlaştırmakta. Kırsal kesimlerde devam eden fakirlik ve tarıma olan sübvansiyon gerekliliği ve İslâm değerlerini Türk toplumunun Avrupa değerleriyle entegre edebilmek. Bunlar mutlaka temel haklar şartında çok yaygın bir şekilde ifade edilmekte”.

Sınırlarınız tehlikeli:

"Mesela Türkiye'nin Irak ile olan sınırı tehlikeli. Avrupa'daki bazı insanlar 'Türkiye AB üyesi olursa o sınırlar, bizim sınırlar olacak' diyor. Belki sizin için değil ama insanların bunu ele almasını kabul etmemiz lazım. Bu onların hakkı”.

Kıbrıs mantıklı ima:

"Türkiye'nin önüne Kıbrıs ile ilgili yeni bir koşul konulmuyor. Birileri, 17 Aralık'tan evvel Kıbrıs'ı tanımamız lazım, diyorlar. Böyle bir ifade yok. Ama, Avrupa Parlamentosu'nda oturan Kıbrıs'ı temsil eden parlamenterler varsa, siz tanımıyorsunuz, ama bunlar AB'nin üyesi. Ele almamız gereken yeterince sorun var. Yeni sorunlar icat etmeyelim. 14 Aralık, nihai kararı alacağımız tarihtir ve

inanın bu konuda ziyaretim çok olumlu olmuştur. Parlamento kendi konusunda karar verecektir, devlet başkanları ve hükümetlerin kararından 3 gün evvel. Ve o tarihten evvel Türkiye'nin atacağı adımlar çok büyük fark yapacaktır".

Zana yemek verdi:

DİSK, Hak-İş, Türk-İş ve KESK temsilcileriyle görüşen Borell, akşam da DEP eski milletvekili Leyla Zana'nın verdiği yemeğe katıldı. Borrell'in yoğun programında sermaye, sanat ve akademi dünyasıyla buluşmaya zaman ayıramaması nedeniyle bu yemeği organize ettiklerini belirten Zana, "Avrupa ve dünyaya yönelik çağrımı Borrell şahsında bir kez daha yineliyorum; Türkiye ile müzakerelere hemen başlanmalı ve kararda tam üyelik perspektifi net ve kesin bir ifadeyle mutlaka yer almalıdır" dedi. 17 Aralık'ın Türkiye ve bölge açısından bir milat olduğunu ifade eden Zana, "Türkiye toplumu AB ile entegrasyona hazırdır" diye konuştu.

Analiz:

Haber, üst düzey bir AB yetkilisinin dilinden Türkiye'nin neden bir AB ülkesi olamayacağına özet niteliğindedir. Avrupa Parlamentosu Başkanı Joseph Borrell, Türkiye'nin coğrafi ve nüfus olarak AB'nin entegre olamayacağı kadar büyük olması başta olmak üzere din ve kültür farklılığı, ekonomik durum, Türkiye'nin sorunlu komşuları gibi nedenlerle AB'nin bir parçası olmasının zor olduğunu ifade etmektedir. Haberin başlığı "Türkiye öyle büyük ki AB'dekiler cüce kalıyor"dur. Bu başlık, daha ilk başta AB ile Türkiye'nin farklılığını ve birlikteliğin, imkânsıza yakın olan zorluğunu vurgulamaktadır. Ara başlıklar da aynı şekilde Türk okurunun AB ile ilgili beklenti ve umutlarını zayıflatır niteliktedir: "Sınırlarınız tehlikeli" başlığında olduğu gibi. Ayrıca Türkiye'nin kırmızı çizgileri içinde yer alan Kıbrıs konusunda da "tanıyın" mesajı verilmesi de konunun bir diğer olumsuz yanındır.

Sonuç

Türkiye'nin AB'ye ortak üye olmak üzere başvuru tarihi 1959'dur. Tam üye olmak için ise 1987 yılında başvurmuştur. Tam üyelik başvurusundan bugüne 29 yıl geçmiştir. Türkiye dışında üyelik süreci en uzun olan Malta ve Yunanistan'ın bekleyişi 14 yıldır. 1990 yılında başvuran Malta ve Rum kesimi, 2004'te AB'ye tam üye olmuştur. Diğer AB ülkelerinin tam üyelik başvuruları ile kabul edilişleri arasındaki süre 3 ila 12 yıl arasındadır. Türkiye'nin 29 yıllık bekleyişi ise içinde bulunduğumuz 2016 yılı itibarıyla hala sürmektedir. Bu durumda Türkiye ve AB arasında Türk basınına haber olan tüm konular içinde en dikkate değer olanı "Engeller-sorunlar" konusudur demek, gerçekten uzak bir değerlendirme olmayacaktır. Zira ortada başka hiçbir ülkede yaşanmayan ciddi bir "üyelik bir türlü gerçekleşmemesi" durumu vardır. Peki, durum bu şekildeyken, basın bu konuyu okurlarına aktarma konusunda nasıl bir tutum içindedir?

Araştırmaya konu olan iki kitle gazetesi Hürriyet ve Sabah, kitle gazetelerinin karakteristik özelliklerinden biri olarak “tarafsız, doğru, her kesime ulaşma” iddiası ve beyanı ile ayın yapmaktadırlar.

Bu noktada sorgulanması gereken konu, tek kazanç mecrası satış gelirleri olmayan, ekonomik güç odakları ile ilân-reklam bağlamında bir bağımlılık ilişkisi içinde olan kitle gazeteleri gerçekten tarafsız olabilecek midir? Kitle basınının yakın geçmişte gerçekleştirdiği uygulamalar bakıldığında ana amacı olan okurunu doğru, tam ve tarafsız bilgilendirme amacından uzaklaşarak, ticari önceliklerini ne çıkarttığı gözlenecektir. Bu uygulamalara örnek olarak promosyon ve lotarya kampanyaları verilebilir. “Yaşayabilmek için özel reklam pastasından daha büyük bir pay almak savaşı gazeteleri tiraj arttırmak amacıyla çok masraflı, hatta yıkıcı promosyon kampanyalarına yöneltti. Böylece lotarya ve kupon gazeteciliği doğdu” (Koloğlu, 1992, 88).

Niceliksel (st/cm hesabı) ve niteliksel (söylem analizi) analize tabi tutulan, 11 yıllık süreçte yayınlanan Hürriyet ve Sabah gazetelerinde elde edilen sonuçlar tek tek değerlendirmeden önce her iki gazete için de denilebilir ki Türkiye’nin AB üyeliği önündeki engeller-sorunlar konusuna çok düşük oranda yer verilmektedir. Değil “Engeller-Sorunlar” konusu özelinde yeterli yer vermek; genel olarak tüm AB haberlerinin gazete geneline oranı çok düşüktür: **Hürriyet binde üç, Sabah binde beş**. Tüm AB haberlerinin gazete geneline oranı, bir kitle gazetesi olan ve toplumun geneline hitabeden, çok daha geniş bir okur kitlesine ulaşan Hürriyet’te en düşük orandadır.

Tüm AB haberleri içinde “Türkiye’nin AB üyeliği önündeki engeller-sorunlar” konusuna verilen yer ise şu şekildedir: **Hürriyet % 3, Sabah %10**. Rakamlarda görüldüğü üzere, Türkiye ve AB arasında yarım asrı aşkın süredir tam üyeliğin gerçekleşmemesine neden olan engeller ve sorunlara ilişkin haberler kitle gazetelerinde yok denecek kadar azdır. Sayısal verilerin de ortaya koyduğu üzere, basının bu kadar yetersiz işleyişi karşısında toplum nasıl sağlıklı fikir edinmesini sağlayacak bilgiye ulaşacaktır? Ve uzun vadede nasıl sağlıklı bir kamuoyu oluşacaktır?

Niceliksel analiz sonuçlarından elde edilen verilerden sonra niteliksel analiz (söylem analizi) sonuçlarına bakıldığında her bir gazete için şöyle bir görünüm ortaya çıkmıştır:

Hürriyet’te AB sürecinde engeller-sorunlar konusunda çok az haber yer almaktadır. Bu haberlerde **lehte ve tarafsız dille yazılmış haber oranı % 0; aleyhte haberlerin oranı % 100**’dür.

Sabah gazetesinde engeller-sorunlar konusunun % 36’sı aleyhte, %61’i lehte, %3 ü tarafsız yaklaşımıdır.

Basının toplumu ilgilendiren konuları haber ediş biçimi, kamuoyu oluşmasında, uzun vadede o toplumun ülkenin geleceğinin şekillenmesinde

etkili olan unsurlar arasındadır. “Medya konularının ulaştırılması sırasında konular, olaylar üzerinde yeniden çalışmakta ve yeniden biçimlendirmektedir” (Sağnak, 1996, 284).

İki gazeteyi de bu şekilde değerlendirdikten sonra makalenin kuramsal çerçevesine dönülecek olursa, gazeteler ilan ve reklam verme bağlamında ekonomik güç odakları ile olan bağımlılık ilişkisine göre içerik oluşturabilmektedir. Bu bağımlılık ilişkisi de okuruna yeterli, dengeli, mümkün olduğunca tarafsız bir içerik sunmasına engel olmaktadır.

Gazeteler ise asıl varlık amaçları olan toplumu bilgilendirme gibi saygın olması gereken misyonundan uzaklaşarak günlük kullanım ürünü dağıtan mecralar haline gelmiştir. Bu konuda bizzat basın içinden, 1996 yılında bir kitle gazetesi olan Sabah’ın Genel Yayın Yönetmeni Zafer Mutlu şu çarpıcı açıklamayı yaparak basın ve güç odakları arasındaki ekonomik temelli ilişkilere yönelik itirafta bulunmuştur: “On veriyorsam, on beş almak için varım. Kim bunun aksini söylüyorsa yalan. Ahlak, nizam, demokrasi palavra... Sabah gazetesi, para kazanmak için vardır. Sabah gazetesi, Türk halkını aydınlatmak için var değildir. Sabah amme menfaati yapmıyor, bu işi para kazanmak için yapıyor” (Demirkent, 1996, 333).

Araştırma sonucunda da ortaya çıkmıştır ki, gazetecilik dışında enerji, sanayi, ticaret, finans, turizm gibi çok geniş bir sahada faaliyet gösteren, ekonomik güç odaklarına maddi çıkar ilişkisi ile bağlı bulunan Hürriyet gazetesi, ekonomik güç odaklarının savunduğu AB üyeliği ile ilgili, süreçteki engel ve sorunlar ile ilgili gerek sayısal, gerekse içerik olarak doyurucu, yeterli, dengeli, eleştirel bir içerik sunmaktan çok uzaktır. Kitle gazetesi okurları süreçte Türkiye’nin kazanımları kadar, zarara da uğrayabileceği düzenlemeler ve yaptırımlarla ilgili daha detaylı bilgi alamamıştır.

Teorik çerçevede aktarılan ekonomi politik yaklaşımın öne sürdüğü gibi, basının ekonomik güç odaklarından tamamen bağımsız, yalnızca kamu yararını ölçüt alan, konuların içinde bulunduğu bağlantılar aleyhine de olabilecek boyutlarını aktarmaktan çekinmeyen bir doğrultuda içerik oluşturması mümkün değildir. Toplumun çok yönlü ve tarafsız habere ulaşmasının yolu, işi yalnızca gazetecilik olan ve ağırlıklı olarak satış gelirleri ile ayakta durabilen bir basının varlığı gibi görünmektedir.

Kendileri birer ekonomik güç odağı olan kitle gazetelerinin bağlı olduğu holdinglerin kamuyu doğru ve tam bilgilendirmekten çok, kendi ekonomik yararları doğrultusunda içeriklerini oluşturmaya çalıştıkları ortaya çıkmaktadır. Örneğin “Doğan Grubu, enerji ihalelerinde de önemli paylar alabilmek için çaba harcamıştır” (Özsever, 2004, 117) .

Kitle gazetelerinin tirajlarının çok daha yüksek olduğu, renkli magazin içerikleri ile çeşitli kampanyaları ile çok daha geniş bir kesime ulaştıkları göz önünde bulundurulursa, toplumun geniş kesiminin yeterli bilgiye ulaşmadığı,

dolayısıyla sağlıklı bir fikir edinmesinin mümkün olmadığı, uzun vadede ise Türk kamuoyunun Türkiye'nin AB üyeliği önündeki engel ve sorunlarla ilgili olarak sağlıklı bir şekilde oluşmasının mümkün olmadığını söylemek mümkündür.

Kaynaklar

- ALEMDAR, K., 1999, "*Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar*", AFA Yayınları, İstanbul
- BAYRAKTAROĞLU, A.; UĞUR, U., "*Televizyon Haberciliğinde Magazinleşme Olgusu*", Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, ART-E Mayıs 2011-07
- CEVİZCİ, A., 2000, "*Felsefe Sözlüğü*", Paradigma Yayınları, İstanbul
- ÇELEBİ, A., 2002, "*Avrupa: Halkların Siyasal Birliği*", Metis Yayınları, İstanbul
- DEMİRKENT, N., 1996, "*Medya Medya*", Aktaran: Mehmet Sağnak "Medya Politik", Eti Yayınları, İstanbul
- İRVAN, S., 2002, "*Medya, Kültür, Siyaset*", Alp Yayınları, Ankara
- KOLOĞLU, O., 1992, "*Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın*", İletişim Yayınları, İstanbul
- SAF, K., A., 2002, "*Haberin Yol Haritası*", Anahtar Kitaplar, İstanbul
- ÇAPLI, B., 2002, "*Medya ve Etik*", İmge Yayınları, Ankara
- ÖZSEVER, A., 2004, "*Tekelci Medyada Örgütsüz Gazeteci*" İmge Kitabevi, Ankara
- PARENTI, M., 1993, "*Inventing Reality the Politics of News Media*", St. Martin's Press, New York
- SAĞNAK, M., 1996, "*Medya-Politik-1983-1993 Yılları Arasında Medya-Politikacı İlişkileri*", Eti Yayınları, İstanbul.